

Katona József
Összes verse

Mercator
Stúdió

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 451 2

Mercator Stúdió, 2005

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: petryk@t-online.hu

KATONA JÓZSEF
ÖSSZES VERSE

1791-1830

TARTALOM

E Verseimhez	6
A Múzsához	7
Barátomhoz	8
A Magányhoz	9
Menedék	12
Idő	13
Vágy	15
Tőrbeesésem	16
Ajándék	19
A Holdhoz	20
Kérdés	23
Felelet	24
Panaszom	25
A Képzet	27
A Természethez	29
Éjeim	30
Az Andal	32
Gyermekkor	33
A boldog Éjj	37
Új esztendőre	40
Egy Könny	42
Dabasi Halász Bálinthoz	44
S.*** Mollihoz	45
Rege	46

*Scribat carmina circulis Palaemon
Me raris juvat auribus placere.*

Mart. Epigr. L. I. E. 108.

E Verseimhez

Gördülj útra Gyümölcs! minden *Előbeszéd*
nélkül járj idegen Téreket, édesem -
nem sok kémre találsz – s *Úti Levéllel* is
megkommant, kinek a *balta kezébe* vár.
Szárak képedet a Józan elesmeri,
a *sculpsit* kimarad, mint az *Ajánlat* is;
hisz' szükségtelen a nyalka cikornya, ha
éppen csak *keveset* nyomna is a becsed:
mert másként csupa egy ormos Egyiptomi
Templómmal vetekedsz, melly arany és ezüst
pompában nevetett *kivül*; azonba' *ben*
legfeljebb vala egy macska, vagy egy majom.
Gördülj hát, ha magad társaid ékein
elszényenleni nem gondolod útadon.
Gördülj Elmegyümölcs! bárha fanyar vagy is
hisz' már a *Magyar* elnyelni *tanúlt* fanyart.

A Múzsához

Múzsza segíts! segíts!
Jaj, de *kihez*, s *ki* szól?
Engemet egy se tud,
élek-e, vagy halok.
Ei ne kacagd magad
Múzsza tehát ezen:
esdekelő Levél
ez csak elődbe, melly
zsámolyodon hever;
majd hogy idővel azt
tudd: ki kiáltja, *szép*
Bölcs, segedelmedet.
Hisz nem is én vagyok
csak magam, aki rád
kurjogat, oh kegyes
Múzsza! holott soha
még nem is esmeréd.

Barátomhoz

Rólad emlékezek
reggeli
első elmélkedésimben -
rólad gyűlnek ezek
estveli
vég elcsendesedésimben! – -
Te, kivel a *Schillereket*
csodálván, a hét egeket
befogni erőlködék. -
Emlékezel-e *te*
felüllem?
ha néha szemeidbe tűn
a szép *Nap kelete*:
oh, ha nem,
ébredj fel ez egy-két betűn!
Nekem minden *Napnyugot*
Zephire így susogott:
a Lélek nem változik.

A Magányhoz

(Egy embergyűlölői órában)

Hozzád, kellemetes gyászban ülő Magány!
Hozzád tündökölő sírűregéből az
elmés Balgatagok dühzajogásinak!
Hozzád! ott az öröm meghala már nekem.

Elhervadt Tavaszom Tölgyöm alá siet,
hol csendes Kalibám nádtetejére pörg
szárúlt gallyairol a leesett haraszt,
hogy mind lepje be azt, ami kecsegtető.

Ébredtétől egész béragadó szemig
öröngésiben ott tapsol az Oktalan
fényes *mostaniján*; s vak rohanással üt
vázképére sebet Fő Aranyistenén.

Benned Lelkemet én mennyei szárnyakon
látom *mostanim* és kellemetes *jövőm*
ígért boldogulás századi karjain:
üdvösség mosolyog nékem örökre itt.

Ott a Balgatagok Föld növényeinek
árúlják örökét, Irgalom és Kegyét
a Kertésznek – egész Nemzeti kény szerént -
kalmárként szereik becsbetevésivel:

Felmetszik kebelét Isteneiknek, és
a pénzes Gaz előtt tárva találni; de
a pénzetlen Igazt meg se tekénti a
koldús, adni ki kész Mennyet egyébbaránt.

A Természeti Rény hamvaiban se van,
élő vedreit is más piperék fedik:
egy halmon nyüzsög a szép remek – emberek -
s ország a neve, és – öszveszövetkezés.

Egy halmon nyüzsög az, mint valamelly halott
emlékoszlopa a sír tetején; de a
jámorság leszorúlt lelke alatta nyög,
és nincs más, ki? magát csak maga könnyezi.

A Szülők, mikor a lelkek alig libeg
már kék ajkaikon, mégis az ott nyögő
majd árván maradók bús zokogásikon
is örvendenek e vég uzsoráinak.

Mérges szájról ered csókja Baráti Név-
sziv-kalmárainak, s szent öleléseik
közt lopják meg azon gyáva Gyanútalant,
lelkét aki nekik híven od'áldozá.

Még mások, kiket a tarka szerencse csak
mintegy alva vet a boldoguláshoz, és
mindenhez csupa sors vagy kabalák viszik,
majmok, tökkelütött balgatagok – gazok,
kik csak könnybe borúlt szembe' lelik fel a
nagyságok tükörét, és ha kegyök felett
a Mennyekre sohajtsz: ördögöt intnek elé.
Ártatlan mulatás! meg ne ijedj szegény!

És osztán mikoron mindezeken te fel-
fordúlt szíved eredsz négy falaid közé:
akkor hiv Hitesed tárt öleléssel, és
kézcsókkal Dedeid futnak elődbe: Vak!
Párod bájpoharat csak maga hasznaként
kiván tölteni, és – gyermekeid vevők
elkábult Atya, tűzindulatod felett,
hogy csókért örömed – véredet add nekik.

Igy tolják nyomorúlt emberi fajzatok
nálloknál becsesebb lelkek elé az *éjt*;
mig a sír fenekén megszabadúlni vélt,
bűzhödt testi felett a Maradék – kacag.

Benned, boldogulást Lengedező *Magány!*
benned nincsenek illy ördögi angyalok:
alkotmány magad, és vagy magad *alkotó*,
egy lét benned az egy *Isten*, az egy *magam*.

Nem színlel csalogánydallal előttem itt
egy síműlt kebelű *Próteus* is veszélyt,
nem tréfálja meg itt ájtatos'ágotat
hátamnál nevető *Parthenopék* szeme.

Minden törzsök előtt állva találom az
oltárt, a hidegen tündöklő nap egy

Istent játszik elé, *akit* imádhatok,
s a végboldogulás itt mosolyog le rám.

S a sárgúlt levelek hulltok az *őszi* szél
hangjával csevegik sírba vivő *Telem*
jöttét – tárt temetőm szenteli *Istenem* -
a végtort üli a *bétemetett Tavasz*.

Oh szent, drága Magány! egy menedékem a
mézzel kent viperák mérgeitől – siess!
szánjál el nekem egy hűlt üreget; rebeg
elbágyadt kebelem megpihenés után.

S elhervadt tetemem *Mennyei része* csak
csenedben susogó Geniusod legyen:
könnyem s bánatom öntsd – ne Facsaróihoz -
a zordon szeleken. Széles ez a világ!!!

Menedék

Itt – hol a Tér bús homályán
az örök éj képesül,
s a Fák alig ingó gallyán
egy-egy alvó madár ül:
itt öllelek által téged
boldogságom sírhalma,
hová szebben reménylt véged
gördíté a Sors-alma.
Itt – hol éltem örömeit
minden bokron találám,
s a Teremtés kellemeit
egy kis hangyán csodálám:
Haj! itt kell hát elszórt hajjal
lerogynom *ez oszlopnál,*
mellyet egy kis Búsfűz zajjal
pompásit a pataknál?!

Idő

Idő! *Jelenvaló*

Létel: de *Múlt* s *Jövő*
csak Semmi. Hát van-é
kedves közöttök egy?

Jelenvaló, Jövő,
Múlt: semmi s Létel. A
három csupán tehát
kettő? – Hol itt enyém? -

Az a dicső idő,
melly boldogitana,
múlt – semmi! az soha
már vissza nem jövend.

Múlt! Elraboltatott
vagyon! sietve az
öröknek éktelen
nagy tengerébe folyt.

Többé nem pök a *Chaos*
öröm-világokat;
mert *vége* lett neki,
hogy *létre* változott.

Nincs lóditó erő.
a *Múltat* és *Jövőt*
melly öszvehajtaná
abroncsba – nincs *Remény*.

Nincs! A *Chaos* maga
magát ha elnyelé,
árnyékok a lehúllt
gyümölcs is – azok;
mert ami megmaradt
még – a *Jelenvaló* -
egy *hátral* intgető
kéz tárgya: *van, s – vala*.

Homokja szép öröm-
napomnak a *lehúnyt*

(egykor jelenvaló)

idő kezén lefolyt.

Többé egy Irgalom-
kéz sincs, hogy a lejárt
órát megént oda
fordítsa vissza meg.

De melly örömmel el-
felejténém setét
múltom s jelenvalóm;
csak *ott* virítana!

Jövő! Haszontalan
pirítsz előmbe báj-
színt, bizni nem tudó
Reményem elvakúlt.

Reája nézve csalfa vagy,
s oly képet öntesz a
Jelenre, mellyel a
Múlt már kecsegteté.

Oh, *szív Reménye!* ládd,
mivé tevél! *Jövöm*
tükrebe' nem lelem
én szép szemed – soha!

Mégis – megölt *Jövöm*
felett elugranám kezem
után *Jelenvalóm*
a *múltra*: ámde élsz -!

Te *élsz!* miattad én
is – gyászba'; hogy jajom
láthatd, mivel leled
csak abba' kedvedet.

Vágy

Hol vagy fennrepeső szép pillangója velőmnek?
melly még egy *Pegazus* szárnyait is nevetéd.
Oh hol vagy keccsel teljes szilaj indulatimnak
hasztalan izzadozó mennyei *Tantalusa*?
Nemde világok – Idők – nyúlnak heverészve tömötten
a cél közt s közted? vak Here – *Vágyakodás*!
Gyermeki bábok után kacsalódó képezet! egykor
csillagokat sietél egybeölelni – mi lett?
Dölfös *Kedvesnek* csak az egy mosolyogva kiejtett
nem szava feltátott sírodig elkanyarít.

Tőrbeesésem

Visszagondolás

A záporoső
megszűnt, s a leső
liget jelel
néma jellel
egy szirti boltozatot;
de bájjal telve
kezem emelve
egy helyt álltam
és csodáltam
a piros alkonyatot.
A szép Természet
felett tenyésztet
balzsam szellő-
ártol tellő
Mejjem elnehezüle;
a Nap – lankadó
dörg közt – haladó
halmos pára
bíborára
már feküdni készüle.
Némult a nappali
zaj; s az esthajnali
fényt lebbentő
pont serkentő
dallára várt a berek;
hogy las fúvalmok
közt a zöld halmok
visszhangitol
mint locspitol
a Réteknék friss erek.
Csak a Falevél
s a Kunyhófedél
ama tájon
a lapályon
hullatá még a nedvét;

s a magát rázó
Napba szikrázó
térünk földe
locskos zölde
mutogatta végkedvét.

Igy álltam én itt,
szivem szirénit
mind-mind jobban
gyújtván, Jobban
tartva levett kalapom;

s az imádságon
hallván, egy ágon
két szerelmes
madár kell'mes
énekét mohon kapom.

Lassún reszkete
flótám szellete
a levegő
közt lebegő
táncin a szúnyogoknak;

s a majd felzendült
prücskők közt csend ült
óriási
elnyúlási
alatt az árnyékoknak.

És ime! Akkor
csalák e gyakor
andalgások
visszhangzások -
akkor csalák őt elé;

midőn az ajtó
nyílván, sohajtó
sarkán, verő
szivem merő
olvadásig tüzelé.

Az Est hallgatott,
a Fuvallat ott
megállt: töllem
ész, mellöllem
a világ elreppene;

s még csak egy orkán
visító torkán
se volt büszke
úgy egy üszke,
hogy megsemmisitene.

Kis küszöbében
megállt, s szemében
mosolyogva
majd ott fogva
pirúlt el a *Fényt-adott*.

s a Láthatáron
alól, ziháron
mordúlt még el
a Zaj, s ezzel
én s a Nap – lelankadott.

Ajándék

Lányka, még most is ragyog a szememben
szíves emlékem keserűn tolongó
gyöngye: mért a sors hogy ezen szerelmet
igy letapodta?!

Olly hatalmas volt igaz érzeményem,
hogy hidegséged közepette is csak
néha egy nyájas szavadat ki tudta
csalni, kegyetlen!

Messze vagy töllem; megutálni mégis
bánatos szívem fogod-é? ha benne
ültetek (jajjal) deli gyilkosomnak
egy – *Nefelejcsset!*

A Holdhoz

Bágyadt *Leányifjú!*¹
játszi tárgya az édes andalodásnak!
lankadíts le hideg tüzeddel ezen hús
domb fűvei közt.
Éjnek Királynéja!
Anyja a körülötted égve enyelgő
csillogós csecsemők ezernyi sorának!
nyújtsd dajkakarod!
Légy üdvözölt szép *Hold!*
téged alkota már a Gerjedelem ma
Istenének: előtted ömledeznek az édes
s a bús kebelek.
Ah! bár elég volnék
mindazon heves érzemény kirebegni
a hideg levegőbe, mellyben alélgat
a túredelem -
mellyel feléd tömjéNZ
a Szerencse ölébe' szunnyadozó sziv
hál'adatja – midőn kivonja magát, s le-
rogy színed előtt.
Ott a liget híves
rejtekébe vonúlt homály közepén néz
fel reád, kebelekre öszeborúlva
két boldog alak;
a bús halandóság
elrepüle belőlök: angyali álom
játssza ott csak az égi boldogulásnak
szent érzeteit.
Endymion módon
várja kellemetes varázsidat ott egy

¹ Emlékeztetem az olvasót azon tudvalévő dologra, miképpen a Kezdetbeli őseink imádván a Holdat, nem tudták, mellyik Nemben légyen: nyájas és csendes voltárol Leánynak vélték; de minthogy éjjel járkál – tudván az Asszonyi félténkséget – inkább a bátor férjfi nemet gondolták. Innét lett, hogy két nemet tulajdonítottak neki, és egy férjfi köntösbe öltözött Leány képében tisztelték.

lanyha csókod elébe hengeredő kis
völgy csermelye, s az
azt elnyelő tó ott
andalog. – Siet öszve a patakocska
habja, hogyha ezüstös arculatod förd
rezgő tetején.

Fördj! fördj belé szép Hold!
még az Est leesett siralmat is a fű-
szálakon lebegik feléd enyelegve
a szűz *Zephirek*.

S majd – olykor a küzdő
hói tornyozatot leverve ha ált'törsz -
üdvözölve köszönti jöttödöt a fényt
nyert hús levegő;
s ott egy Juhar lengőn
csettögő levelén pihenni leszállott
fényke foltodat akkor olyan igen kész
ringatni vele.

Neked piheg hálát
a Szerelmese enyhü oldala mellett
álmot urbikoló kis Gerlicéhím a
szűk fészek előtt.

Neked virít vissza
fényt azon ragyogó bogárka az éjben,
melly tüzet vet amott az elmaradott út
hökkent fiának.

Téged sohajt a Meg-
tévelyedt. Tereád esenkedik a Nap
tűzvilága vegyes zajába' kifáradt
Bölcs agyveleje.

Téged teként sújtva
a szigor temető keresztje között egy
sirhalom tetején szülői után El-
érékenyedett.

A csacska berken túl
csak te öntsz örömet kisirt szemem szép
özvegy *Alcioné*nak ablaka sárgúlt
pirzöldein ált':

ah, csak csupán tölled
várja vissza az elrabolt Napot – a ki-

tépetett csemetét – reménye reád! te
egy Istene vagy!

Áldott *virrasztó fagy-
mécse a hideg éji borzadozások
gyáva rabjainak!* jövel, jövel, óhajt
hús pázsitom is.

Sirján szerencsémnek
rád tekéntek ezen magányból elázott
arccal – ah, hideg éj királyi Kegyesse,
vedd ált' ez özönt!

És hogyha sűgárid
fáradott maradéka majd aluvó szép
Gyilkosom szemein leül Lugosának
árnyéka között:

akkor, Kegyes, csókold
kármin ajkira könnyemet, s vegyesítsd be
játshi álma közé varázs susogással,
hogy *érte folyott.*

Kérdés

Sírbeli csend a nyugalom rám nézve.
Tetézve
tölt bé az Örök átka felettem,
hogy *lettem*.
Végsíralmimat zokogó lantom
zöld hantom
mellett keseregve letúrja itt
húrjait.
Véremben könnyimtől elolt szének
csendének
hideg közepette lángol a vad
nem szavad.
Homályos szemem függesztvén lombra
egy dombra
dőlve hallgatom csak, mint dunnyog
a szúnyog.
Sír a berek, lankadt sziszergéssel
nem kés el
az esthajnal könnyeit hullatni,
siratni.
Fásult létemben mártír a lélek,
hogy élek,
csak a könny mutatja e sikamon
arcámon.
Ah! ha magad mondod halandónak,
állj szóznak:
hol az az Isten ki engem eként
nem teként???

Felelet

Mint az éjfélnék óráján
a lebbenő árnyékok
temetőnk ősz kápolnáján
tolódnak, s nyög hajlékok: -
Mint a Kisértet sírásra
meglapúlt setét liget
csúsztatja el az egymásra
pergő szellőt, melly üget:
éntőllem is keservemben
minden úgy vonódik el,
elfúltak vérző szivemben
báj s öröm míveikkel.
Haj! itt hogy ég! az szörnyeteg,
Tírán az, ki ezt tette???
Nem, zokogja a fergeteg
lelkemben; felelet: *Te*.

Panaszom

Nem vágytam soha vakmerőn
bírására, sem *Édeni*
szomjúh'zott gyönyöréért – soha!
Nem vágytam szigorú köröm
igy megmennyeisíteni.
Olly csendes vala tisztesen
égő indulatom tüze,
mint a hült Temető, az éj
gyászával betakart ölen:
ámbár *Láva* futásaként
a kinzó szerelem lepne is.
És nyugodt vagyok én egész
szívvel, mint az igaz Rény -
nyugodt, mint az elalkonyat
akkor, amidőn a *Zephir*
kissé ízleli álmait:
ámbár vágyaim olly mohok,
mint a fergetegek dühe.
Mint a Mennyei Lényre, én
nem néztem soha vakmerőn;
szent volt szívem előtt szeme,
szent arcája, tekintete,
kármín ajkai, angyali
létében csupa szent vala:
ámbár szüntelen e velem
játszó Képezetem hideg
mejjén csüggendezék öröm-
ittasságba merülve el,
mint egy Kedvese csókiba'
telhetlen csupa elbujúlt
Nyájőr a liget ernyiben,
véletlen midőn egy bokor
sűrűjéből ölébe dől
játszó csalfa szerelmese.
S látásába, tenyészttem én
csak, mint üdvözülésre ment
Ősünknek kara Istenünk

nézésében, s az az angyali
Kép, mellyhez könyörögni le-
térdeplék egyedül – az is
lengő barna haját csalá
ingerkedve magára. Ah!
sokszor néze *Leselkedőm*
onnét, a fagyalok kicsiny
ágacskái közül, midőn
a szép Nap rezegé magát
bús könnyemben elébe! ezt
Kedves nézte, de csak – kacag.

A Képzet

Merő szemmel, mint egy halott,
két kart fűzve egymásba
sejtek olykor egy hajnallott
fényt az elkábulásba.
Ugyan mi az? El-elfoszlik
előlle a semmi ó
leple; s ha *nézem*, széjtoszlik
vele is az *embrió*.
Ottan repül a világok
véghetetlenségében -
csillagokat járok, hágok
érte a vágy egében.
Keresem, mind-mind gyorsabban
keresem, ez alakot,
s fájdalmimból sejtem abban
nyíllal a *gyilkos vakot*.
Oh a *vágy* forró özöne
itt rezeg le arcámon
s sohajtás közbe' köszön e
Kegyetlen a vérvámon.
Midőn ismét a szememnek
nedvében előttem áll,
döbögésivel szívemnek
meg-megjön, meg-meg elszáll.
Én vagyok a teremtője;
mégis Istenem leve:
játékim biztos közlője
áldozatjává teve.
Oh te szép Kép! Szerafinja
a Mennynek! Fényes alak!
szép Kép! hogy én még – haj! kínja
szívemnek – nem láttalak!!!
Kép, melly létedet lelkemnek
szűk lakhelyéből hozod,
jövel, jövel, kebelemnek
add tüzed – mit kinezod?!
Mikor – te mosolygó képe

beteg esdeklésemnek,
melly mint egy csalófény lépe
elébe reményemnek -
mikor látlak én tégedet,
melly mindég előtttem állsz?
ha lihegem szép nevedet,
nem te vagy már, ki elválsz.
Rezeg – rezeg – mind szűnetlen -
a növő könnycsepp között
e rég esmért *esmeretlen*:
s alig bájba kötözött -
Ott zúdul az enyészetbe
(kong a véghetetlenség
rengetege) a *Képzet*, be:
utánna a Reménység!
Kihal belőlem a lélek,
s a Remény vággyal tele
csörtet – törtet – mint levelek
közt a forró Est szele.
Elhalva vesz a szem fénye
egy búcsúzó látással:
pedig leng a szüleménye
előtte mosolygással:
még mejjemre is, öelve,
rogy szívem üdvössége!
(Itt van hamuvá tüzelve
egy Teremtésnek vége!
Itt meghalni – élvén mindég
e Tűnemény karjain -
megfúlni e mennyeiség
lehelete árajain!!!)
Szédülve ezen szóztalan
Képnék hajlok ölébe,
lódúlván egy határtalan
Öröknek mély öblébe.
S mint az Alvó, esésére
felijedvén, nézem, *mi?*
a Könny kigördülésére
látom, hogy ez mind – *semmi*.

A Természethez

Melly szép vagy te, Természet!
szép Anyja a belőled serkendező *cseppeknek*.
Esméri kellemed *minden* minden alakságodban,
mégse lát.

Nem lát a szerencsés Kor,
mert a szerencse kedves kellemi közt eltéveszt,
a kellem vakítja léted kellemi látásától
víd szemét:

A sújtott szerencsétlen
megnéz, megismer, *érez* is; de nem örvend (*nem lát*).
Ah, hogy *teremtni* tudsz csak sziveket: *orvossává*
lenni nem!!!

Éjeim

Midőn a Halottaknak
Órája megkondúl
a várbeli Toronyban,
s az éjféli csendpompáknak
lepli közt vadon dúl
a zúgó hang e honyban -
Midőn az elálmosult
Táj e zaj szüntére
majd új szendert kezd elő,
s a régen bemohosult
fáknak Levelére
ismét leül a szellő -
Midőn a Hold hunyni megy,
s még haló ságára
is egy *Jóéjtszakát* int,
s a végső ezüst hím egy
Tölgy gyepes aljára
párnát jelelve kacsint -
Midőn egy véghetetlen
szent *Kéz fél világot*
szunnyadásra biberész,
hol ésszel érhetetlen
magosságra hágott
az erőtlén ember-ész:
Ah! akkor én nyomorúlt
teremtmeny, e rendes
Temetőn magam nyögök,
s múlnak, mint Holtra borúlt
egy Sírónak csendes
fájdalmain, a gögök -
Akkor én a lankadó
bú közt lépdegelek
egy bokortól másikhoz,
s menten nézi szaladó
csillagit a lélek,
hogy örömet mellyik hoz.
Lehúllt a Rózsalevél

tavaszi ágáról
súgár törökömnek.
Szent Idő, hová levél?
 melly virgonc vágyáról
jeles vagy örömmnek.
Mint irigylem sorsodat
 árván nyögdécselő
Madár – te sírt keresel;
de én hús koporsódat
 kerülöm, mert él/ Ó,
 ki magához kevesel.
Keccsel teljes szülemény,
 de (mint az éjtszaka)
nem kedvező Kegyelem:
el is tűnt már a remény,
 és ha sírok, csak a
visszhang jaidúl el velem.

Az Andal

Be csendes az estve,
be bágyad a Nap,
be gyászra kifestve -
be húlt ez a Lap!

Tövében elégve a déli sugártól
az ősz levelecske pörögve lepártol
s le sem jöve vettetik a Zephir-ártól
magán nyöszörögve az ősi határtól.

Csak egy üreg ásít
csak a liget int,
csak ingad a pázsit
csak ejti a színt!

Az életerő kifagy: ott, hol az ékkel
beéjeledő halom oldala kékel,
tűnődve egy elfeketült döledékkal
csak a siket estveli csend tyütyürékel.

Elbódit az Alkony,
előmlik az ég,
elúszik az al-hony,
ellátszik a Vég!

Elállva marad bajait kilehellve
a megmerült tetem, ajk, szava, nyelve,
egy égi világból alélt szeme tellve
fut Órionok kebelébe lövellve -

Kireppen az elme
(kicsalva eként)
ki, szive szerelme,
Ki így kiteként!

Gyermekkor

Hív *emléke* a Természet
élő keblén elenyészett
Mivolt első virányának!
mellyel egyjütt elmúlának
 édességi emléődnek -
te, egyjetlen, mellyet semmi
volt-lesz Hatalomszó nemi
ki nem írtnak, valamíg az
eltűnt Örömöknek igaz
 fájdalmain vergődnek!
Te, a vak Reménnyel rokon
érzéssel, a sírdombokon
mint az árnyék múlatsz – neked
múlt és jövő egybereked,
 s a Holtak szava hallik:
oh, jőjj vissza bús hangjára
nyögésemnek, e határra,
melly az elhervadt kellemek
képeit kereső szemek
 előtt gyengén hajnallik!
Boldog *Kor!* mellyben az élet
élt, s nem tudta azt, *mivé lett*,
midőn a sors ítélete
örömet-élővé tette -
 s hogy rajta *még* fordítson:
szabadon lepkedett széjjel,
napot álmodozott éjjel,
egy arasztnyi volt világa,
mégis tündérvárba hága
 porban húzott grádicson.
A Kelet örömet, szinte
mint az Alkony, egyképp hinte,
egy nádló, pajtás, egy alma
egész vagyona, s hatalma
 már új diszbe öltözött.
Csak gondatlan andal volt a
gondolkozás egész volta -

egy könnyű könnyecsepp ragyogott
szemében, ha tán elrogyott

Vére sírba költözött.

Úgy játszott elméjével
az Öröm, mint lepkéjével
ő maga – könnyű fonálon
eresztvén el a fűszálon -

örült rabjának a rab;

s ha majd ümmögni a béka
elkezdvén, hosszú árnyéka
mellett egy porvárban bőgve
a Csorda kolomppal jöve;

s a Napból még egy darab,
egy darab a haldokoló
vidéken végig a Folyó
tetejéig elpiritott -

könnyű sohajjal hagyított
mindent el – eltűnt a rang;

a Denevér repkedése
közt is (mintha várna) kése,
s a zokogó Toronyóra
ütvén, majd takarodóra

szólt az estveli harang -
akkor is még a ház sarkán
megállván, mosolyg, a tarkán
setétedő felyhők alatt
mint fütykéli a vég-dallat

egy aludni készülő,
elmaradt párját szerető
esdekléssel nézegető

Madárka – a setét völgyön
csacsogó terebély tölgyön
vetett fészken hogy ül ő.

Hogyan egy Lány a Tó mellett
telepedvén a kedvellett
mosásra választott gyepre,
ott a másnapi Ünnepre

fűsülé hosszú haját;
a körülé szánakodó
hanggal nedvért rimánkodó

szűnyogsereg csapódozott
feléje a sűrű bozót
közül, enyhíteni baját.
Végre eltűnt minden – alom
közé rogyott a szorgalom -
elaludt a varázs, s bele
az *ifjú-álm* kedvele;
eltűnt majd ez álom is,
midőn a csalófény benne
elenyészvén, felserkene
az Ifjú *Férjfiúságra*
(mutatván a valóságra:
miként volt *minden* hamis).
Hol a Ded örömit hivé
csak andalító képivé
leve a Jelenvalónak -
csak visszhangja a Hangzónak -
egy kétséges Képezet!
Eltűnt! eltűnt *bájd* ekkor,
eltűnt, te édes Gyermekkor!
alig maradt voltod éke
betegem sajnó emléke:
az idő befedezett.
Kerestem azt ott, hol Éltem
örömeit így élétem
alig tizenötöd éve -
az Eget s Napot kivéve
majd minden esmeretlen.
A Tó elmúlt, hol estenden
a Leány ült; azon renden
egy kis Külső-város kele,
s a kiírtott Bozót helye
szép sík: *nekem* kietlen!!!
Kidőlt a Tölgy, mellyen vára
a kis madár kis párjára;
Est-játékim tündér-vára
porban húzott grádicsára
töltött Útca hányatott.
Azon két kicsiny csemete,
mellyet kis kezem ültete,

mint két nagy fa a zivatar
ellen oltalmazva takar
Ház mohos héjazatot.

A boldog Éjj²

Szép *Kedves*, aludj csendessen,
 hogy álmod édes lehessen:
 én itt a setét hívesen,
 Kedves, dúdolok!
 Álom, álom, szép lepleddel
 szendergő *Kedvesem* fedd el!
 én, míg sziszerre gerjedel,
 néki bókolok:
 Csendes Éjj! rengesd öledbe,
 Árnyék-pólyád közé tedd be,
 olvaszd fel lehelletedbe
 gyenge gondjait -
 Fél-Hold tövisses ságára,
 ne törj *Kedves* arcájára;
 minden lélekzetit már a
 hívség ójja itt. -
 Balzsam-illatot lehelő
 híves nyár-éjjeli szellő,
 térj ki szőke fűrti elő' -
 hunyj, Zephír-sereg! -
 Szenderedj el szívreható
 jajjoddal párod sirató
 gerlice! hisz az altató
 nesz is szendereg. -

D. T. J. ***hoz

.....

(27. August. 1816)

A Magyar Olimp' világán,
 hol olly álmos még a *drágán*
 vett *Homálytól* fedezett Lét,
Fény, minden hozzád közelét!

² A tudvalevő Schöne Minka nótájára

Hol két pólust vévén egybe,
csak egy ponton akad Kegyebe,
s Rénybe Lelkem (elragadva
Istennét lelek magadba)

nem Látott! de egy Ideál,
melly esmérten előttem áll -
Távól Lét! de egy mennybeli
érzéssel szeszedtől teli!

Képzelődésemnek árva
országát feléd kítárva
látom a semmiségen túl,
Dics-oltárod miképpen gyúl.

Számtalan koszorú rajta,
mellyet Pannónia hajta
tapsolva lengő fűrtödre -
Istenné tett illy idődre! -
Istenné (D.** keblében,
kedvelt kertednek ernyében,
hol varázsló *Tryposzod* áll,
mellyről egész Haza csodál -
ott, hol pompás *Laurosod*
alatt vidám *Geniusod*
téged mutat, mosolyogva
szokott enyhelyedre rogyva -
hol hozzád törvén, a görbe
ágocskák közt, esik törbe
a nyájjal dalló magadat
idvezlő szép alkonyodat).

Feléd akartam haladni
számos koszorúdhhoz adni
még egyet, kicsinyt, számodra
tévén buzgón zsámolyodra:

Akkor lódítá egy csergő
visszhang hozzám a *kesergő*
Özvegyed bájos siralmát -
részt véve érzém fájdalmát -
Akkor, hogy csekélységemet
felejtvén, üdvözletemet

hozzád emelném, *Klavírod*
akkor zúdult fel, hol írod:
„Aranyfürtű Apollómnak” -
Oh, a szerencsés Apolló
karjai közt illy Lantoló!
Csak azólta írigyelem
Istenségét, hogy ezt lelem:
„karjai közé rogyok” sat.

Új esztendőre

(1817)

Vidám elme
te! szerelme
 az örökös tavasznak -
csend és béke
egy gyermeke,
 kinél búk s ürmök asznak!

A szerencse
folyton öntse
 rózsáit öszvényeden,
elégedés
vezéred, és
 légyen köröd egy *Éden*.

Minden reggel
víg sereggel
 játsszon a Nap ságára
(mosolyogva
lépbe fogva)
 Arcád diadalmára. -

S Neked intsen
báj-bilincsen
 jőve az Alkonyodat
végső fénye,
hogy rabkénye
 készítse meg álmodat.

És ha majdan
e Kor hajdan-
 korrá változik – midőn
Élet s Halál
számot talál
 vetni a *hosszú* időn:

Akkor, Kedves,
vedd jól, nedves
 szememből, végtisztemet;
Ott örökké

légy Élőké;
bár *itt* egy hant eltemet!!!

Egy Könny

(Betti sírhalmára)

Még nem dőlt le a Nap locsos párnájára,
piroslott e haló félvilág határa
egy csendes őszi napon,
hogy bágyadt lengéssel tettek a Zephirek
szárnyokrol le egy szép *Geniust* a nyírek
ernyében e sík lapon.

Egy új síron nyugvó új Emlékfedezet
mellől futott, mellyet minden Tér könnyezett
ott keresztüljöttében;
mert hószín kezéből egy Búsfűz-ág konyúlt
hervadva – vele mint a Nap hogy alkonyúlt
szép könnye ellenében.

Egyik fa héjába (hullt könnye a fűbe
részvételt varázsolt minden szirtszivűbe)
véste be nevét s – *Bettit*:

Betti, Betti, neked jónak – szentnek kellett
lenni, hogy Kedvesed, kedves *Betti, E'* lett,
áldozva könnyezetit!

Oh, millyen nyomorúlt az ember az élet
ösvényén! csapodár forgandóságé lett,
hogy behengerült ebbe:
világokat álmod a világ hátára,
s alig a csontember egy kis gödröt tára,
már nincs *könnynél* egyebe.

Ah, szenvedd *ezt, Betti*, szenvedd el hantodon!
ollyan szegény levék e gyászos napodon,
hogy ennél többem nincsen:
ne útáld meg *ezt*, a hely, hol vagy, útálót
nem tart – *esmeretlen* esmerőssé vál *ott* -
túl minden gát-bilincsen.

Egy télizöld, egy szál nefelejcs sírodra
tőlem, töltsé ki az éveket, számodra
mellyeket nem szánt a sors:
Geniusodnak is kedves emlékében
számossakat élsz még az élet körében,

lett bár haláloed illy gyors!
Nyúgodj békével, Szent! nem fog a föld téged
terhelni, jó Lélek! mosolygón lett véged
jut szebb virágzásához;
midőn Anya lévén kis *Amáliádat*
veled dicsőülve viszed a Hálá'dat
mennyei zsámolyához.
Csendes lelked, örök végvágyakodásod
(*most már veled játszó víg álmodozásod*)
ért célja Reményednek;
mert nvugvópárnáid lettek erkölcsleid,
s ámbár könnyeznek is itten kedveseid,
te mosolygsz – *Elekednek*.
Kisded Alakodat álmai közt nyújtod,
vidámon mutatod magadat *Juditod*
csalódó karjainak:
de egy hideg angyal, jéggé vált kezével,
kitépi öléből, minden reggelével,
e Fényt, szép álmainak.
Oh, *Betti*, serkenj fel! mosolyogj éretted
síró *Geniusod* szemébe! helyetted
add nekem a hűlt Hónnyat,
vagy vond rád örökre szent Szemfedeleidet,
ne játszd ki utánnad rebgő Kedvesedet
hunyj le, mint ez alkonyat!
Egy télizöld, egy szál nefelejcs hantodra
töllem is, és könnyem egy van még számodra
elfojtva az ingerbe';
s csendes fájdalomam adózzon emlékednek,
ahányszor a napnak szikrái erednek
aludni a tengerbe.

Dabasi Halász Bálinthoz

(*Neve napjára s tőle való búcsúvételre*)

1818

Öt telet nyelt már el az ősz Enyészet,
hogy göröngy-pályám zavarán elölméssz,
Mentorom; felszólíll Követőd: *im, itt elválík az ösvény!*
Rózsaújjakkal fedi fel varázsit
visszaemlékem sok öröm-napomnak.
Sírba dőlt minden; csak az *embrió*bol integet egy még:
Névnepod tűn fel hideg éjleléből
gyenge biborszín lepely-árba vonva
lanyha vídot hint: heve itt ömöl csak őszve szivemben!
Tapsom együtt jár karon a keservvel,
itt szakad ketté ezek őszvefűztén
bennem a természet! erő, hová vissz? *fényre? homályra?*
Fény, neked *Bálint!* Örömöm zokogja:
éj!!! Koránt jöttem kegyed *édenébe*;
megbocsásd hát, csak kebelem mozoghat nyelvem erőtlen.
Itt valék *Arcadia* báj-ölében -
itt! Te *Bálintom*, Te valál! megengedj:
csalpa kecsekkel mutogat jövendőm *másikat* ismét.
Élj azért vígan! Megelégedésre
tűnjön e Nap fel sokat! a szerencse
társad, ösvényed, jelened, jövendőd legyen egészen!
És ha majd egykor hideg éjlelebe
visszasíkamlik Napod a *határra*:
édes álmot nyerd, mineműt kíván a *Hál'adatosság*.

S.* Mollihoz**

Míg ennyi kellemet
játszó szemeddel
oh, *Molli!* szívemet
nem vetted el:
addig örömben el nem hala
mosolygó Éltem víg angyala.

Az Alkony énekem
csendét nevette
és vidám volt nekem
Nap kelete:
nem sírt az Erdő szűz éjele,
nem sírta álmom párnám tele.

S most, hogy égő szemed
virúlt Reményem
rózsáiban fered
már könnyezem.
Ki adja vissza e kincsemet,
mellyet két szép szem sírba temet?

Nyugalmam, Éltem
víg Lelke! hadd ott,
hadd a Reményt! nekem
könnyet adott.
Oh *Molli! Molli!* nem könnyemet
fájlalva marja ez szívemet.

Azt, *Molli* hogy velem
egyezhetetlen -
azt sírja kebelem
mind szüntelen.
Majd, majd ha e Vágy véget talál,
s sorsod öröm lesz, enyim halál,
Lelkem Veled repes,
súgván e szómat:
„Nézd meg, *Molli* – gyepes
sírhalmozat!!!”

Rege

Fáradt csend sziszegett az Éj homályán,
s egy fél gyászba borúlt Világ elalva
nyúlt a Nyúgoti Óceánba dallva
nyelt Nap szemfedelének íres alján.
Gyászskürt hely'tt temetési pompa jajját
az éjféli harang zokogta – csillog
fáklyául rezegő ezernyi csillag -
s a harmat siratá keserve rajját.
Fáradt csend sziszegett! az álom-érte
Lét hives takaró alatt nyöszögte
jövő reggeli életét; leszegte
a Göncölyt az Idő, s sorát kimérte.
Sír-csend közbe *magam* merő szemekkel
nézék el szigorú kerületemből,
egy könny mozdula csak ki, és eszemből
emlékem kiszökött – kísértetekkel.
Itt-ott néha ha láthatám a házak
ablakjából előlebegni nyúlánk
árnyékát valamelly Kicsinyje fúlánk
sírására felébredett Anyának.
A szomszéd Fedelén zajogva, elmét
bódító csuszogási közt, egy ormos
kandúrmacska nyivogta volt le kormos
kéményen panaszolkodó szerelmét.
Elvált bennem az Élet a Tudástól -
édes Molli jutott eszembe, s sorsán
búsongó kebelem rebegte gyorsan
vágyát a levegőbe, melly palástol -
Mekábúlt szemeim hideg tűzének
pályáját tova cinterenyjeink el-
korhadt Sírkövi (Lélek-Össeinkkel)
függeszték fel. Odébb nem is menének.
Akkor, mint valamelly százados Kisértet,
hogy ment, láttam, aláfelé az árok
kóróbürkei közt (erős fa-zárok
végett) egyj eleven halotti Képet.
Ember volt, rebegém, bizonyal Ember!

könnyem befagya, s boldogabb vidéket
óhajtó kebelem susogta: *Béket
végy hűlt szívem!* utánna vitt az inger.
Már mentem. Futamúlt az éji felhő,
a zászló szomorún nyikorg tetőnkön,
és elhulladozó cserépdarab lön
porrá, hogy leragadta volt a szellő.
Ott álltam, közepén azon tanyának,
hová nyúgodalomra vágy sietni
minden Bús – rabigát nevetni-vetni
Úr a Pórral ölében egy anyának.
Ott, hol lábom alatt, az eltapodt zöld
közt (melly izzadozásiból az Ősök
áldott hamvainak kinőve) Hősök
elhúllt száji helyett nyögött fel a Föld.
Ott ült egy mohos oszlop oldalánál
Ő, Ő – nyomdokival komor szivének,
csak most szűlt Zephirek törölgetének
hószín fűrtivel a poros mohánál.
Sóhajtám: *te ki vagy?* s vadon szemével
nézett rám – lehajolt a földre – vett port,
mellyet majd keserű nyögéssel elszórt
a négy szélre ki, reszkető kezével.
Úgy van, *por!* rebegém magamba', s békem
elholt napjaihoz repúle vérző
emlékem, keserűn nyögé az érző
szív: *Mollim sohasem mosolyga nékem!*